

**COUNCIL OF
THE EUROPEAN UNION**

**Brussels, 24 April 2014
(OR. fi, en)**

**9194/14
ADD 9**

**ECOFIN 416
UEM 106**

COVER NOTE

From: Jani Pitkämäki, Counsellor, Permanent Representation of Finland to the European Union

date of receipt: 23 April 2014

To: Carsten Pillath, Director-General, DGG-Economic Affairs and Competitiveness General Secretariat of the Council of the European Union

Subject: Finland's Stability Programme 2014

Delegations will find attached the fourth part of Finland's Stability Programme for 2014 in Finnish.

Maa- ja metsätalousministeriön hallinnonala

Uudet EU:n yhteisen maatalouspolitiikan mukaiset rahoituskauden 2014–2020 maatalouden ja maaseudun kehittämisen tukijärjestelmät otetaan käyttöön v. 2015 ja niiden tarvitsema rahoitus sisältyy kehyksiin.

Hallitusohjelman mukaan maatalouden rakennetuen riittävyys turvataan. Maaseutuelinkeinotoiminnan korkotukilainavaltuuden vuotuisen tarpeen arvioidaan säilyvän vuoden 2014 tasolla. Osarahoitteiset maatalouden aloittamis- ja investointiavustukset rahoitetaan osana Manner-Suomen maaseudun kehittämissuunnitelmaa talousarvioon varattavasta määrärahasta. Kokonaan kansalliset avustukset rahoitetaan Maatilatalouden kehittämissuunnitelman (Makera). Vuosien 2015–2018 kehykseen ei sisälly siirtoa Maatilatalouden kehittämissuunnitelmaan.

Myös EU:n kalatalouspolitiikka uudistuu suunnittelukaudella. Euroopan meri- ja kalatalousrahaston ohjelmakauden 2014–2020 toimintaohjelman valmistelu on kesken, eivätkä jäsenmaiden rahoitusosuudet ole vielä tiedossa. Uudistuksen mahdollisia muutoksia määrärahoihin ei ole voitu ottaa huomioon nyt hyväksyttävissä kehyksissä.

Ennen kehyskauden alkua laaditaan metsäpoliittisen selonteon linjausten pohjalta Kansallista metsäohjelmaa jatkava Metsästrategia 2025. Tukijärjestelmät uudistetaan ottaen huomioon EU:n maa- ja metsätalousalan ja maaseutualueiden valtiontuen suuntaviivat.

Maa- ja metsätalousministeriön kehykseen sisältyy hallituksen tekemiä säästöpäätöksiä kehyskaudella vuosittain n. 210 milj. euroa. Näistä menosäästöistä n. 60 % kohdistuu maatalouteen. Maa- ja metsätalousministeriö pyrkii lisäämään hallinnon tuottavuutta ja parantamaan siirtomenojen vaikuttavuutta säästöjen negatiivisen vaikutuksen vähentämiseksi toimialalla.

Vuonna 2015 maa- ja metsätalousministeriön tietopalvelukeskuksen tietotekniikan kehittämistehtäviä, Geodeettisen laitoksen tutkimus- ja kehittämistehtävät ja Maanmittauslaitoksen paikkatietojen yhteiskäytön edistämiseen liittyvät tehtävät keskitetään Maanmittauslaitoksen yhteyteen. Hallinnonalalle perustetaan tutkimuksen vaikuttavuuden ja tehokkuuden lisäämiseksi Luonnonvarakeskus 1.1.2015 lukien. Se muodostetaan Maa- ja elintarviketalouden tutkimuskeskuksesta, Riista- ja kalatalouden tutkimuslaitoksesta ja Metsäntutkimuslaitoksesta, jotka vastaavasti lakkautetaan. Lisäksi Luonnonvarakeskukseen yhdistetään Maa- ja metsätalousministeriön tietopalvelukeskuksen, Tiken, tilastotoimialue. Molemmat organisaatiouudistukset toteutetaan hallinnonalan kehyksen puitteissa.

Kalastuksen valvontaan ja muuhun viranomaistoimintaan liittyen selvitetään tarkoituksenmukaista hallintomallia.

Metsätalouden kehittämiskeskus Tapio yhtiötetään vuoden 2015 alusta lukien.

Ministeriö jatkaa toimeenpanotehtävien siirtämistä alaiseen hallintoon. Sähköisiä tietopalveluita ja tietoaisteistojen sähköisiä ylläpitomenetelmiä kehitetään asiakaspalvelun tehostamiseksi ja tietoaisteistojen yhteiskäytön ja ajantasaisuuden parantamiseksi. Hallinnonalan tietovarantojen avaamista koskeva selvitys on käynnissä ja sen pohjalta laaditaan linjaukset hallinnonalan tietoaisteistojen avaamiseen, tietovarantojen kehittämiseen sekä niiden käytön edistämiseen.

Liikenne- ja viestintäministeriön hallinnonala

Perusväylänpidossa ensisijaista on varmistaa liikenteen päivittäinen toimivuus. Päivittäisen kunnossapidon ja liikenteen palveluiden taso pyritään pääosin varmistamaan koko väyläverkolla. Logistisen tehokkuuden parantamiseksi tehdyn raskaan liikenteen kaluston enimmäismassojen ja mittojen korotusten edellyttämiä siltojen ja tieverkon korjaustoimia jatketaan ja korjaukset kohdennetaan elinkeinoelämän, työllisyyden ja kasvun kannalta kriittisimpiin kohteisiin.

Kehyskaudella jatketaan liikennepoliittisessa selonteossa nimettyjen hankkeiden toteuttamista kevään 2013 kehyspäätöksen ja liikenne- ja viestintäpoliittisen ministerityöryhmän päättämän ajoituksen mukaisesti paitsi vt 6 Taavetti—Lappeenranta osuus, joka aloitetaan jo v. 2014 hallituksen kasvupaketin mukaisesti. Uuden hallituksen kohdennettavaksi on erilliselle kehysvarausmomentille vuodelle 2017 siirretty 25 milj. euroa ja vuodelle 2018 76 milj. euroa liikenneinvestointeihin.

Väylämaksu puolitetaan vuosiksi 2015—2017 osana rikkikompensaatiota sekä työmarkkinaratkaisun tukemista. Väylämaksun yksikköhintoja alennetaan lastialuksia ja parhaita jääluokkia painottaen.

Liikennepoliittikan uusien toimintamallien kehittymistä vauhditetaan monipuolisilla liikennepoliittikan eri osa-alueisiin liittyvillä kokeiluilla kuten liikenteen sähköisiä palveluja koskevalla kokeilulla laajassa yhteistyössä eri toimijoiden kanssa. Kokeilujen tavoitteena on mm. etsiä tapoja, miten tehostaa toimintaa, saada käyttäjien tarpeisiin aiempaa paremmin vastaavia liikenteen palveluja sekä luoda yrityksille uusia mahdollisuuksia kannattavaan ja kehittyvään liiketoimintaan. Kokeiluilla pyritään kehittämään innovatiivisia ratkaisuja ja hyödyntämään uudella tavalla tieto- ja viestintäteknologian mahdollisuuksia liikennesektorilla.

Yleisradio Oy:n julkisen palvelun rahoitusuudistuksen myötä yleisradioveron vuositason tuotto ja siihen perustuva rahastosiirto on mitoitettu 508 milj. euron suuruiseksi v. 2015. Siirrettävän määrärahan suuruus tarkistetaan vuosittain kustannustason nousua vastaavasti, mutta indeksikorotusta ei tehdä eduskuntaryhmien päätöksen mukaisesti v. 2015. Rahastosiirtoa käsitellään kehyksen ulkopuolisena menoeränä. Kyse on poikkeuksesta hallitusohjelman kehysääntöön nähden.

Viestintäviraston toimintaedellytyksiä vahvistetaan vastaamaan tietoyhteiskuntakaaren mukaan tuomia uusia tehtäviä. Lisäksi varaudutaan siihen, että virasto nimetään viranomaiskäyttöön tarkoitetun korkean luotettavuuden PRS-paikannuspalvelun vastuuviranomaiseksi EU-säännösten mukaisesti.

Liikenne- ja viestintäministeriön hallinnonalan vaikuttavuus- ja tuloksellisuusohjelman kärkihankkeet ovat hallinnonalan tulosohjauksen kehittäminen ja julkisesti rahoitettujen henkilökuljetusten uudistaminen. Jälkimmäisellä pyritään tehostamaan palveluiden tuottamista laatutasoa parantaen. Hankkeen tuloksena on odotettavissa säästöjä julkiselle taloudelle tai ainakin lievitystä muutoin lisääntyvien menojen kasvuun. Hanke on myös hallituksen rakennepoliittisessa ohjelmassa.

Työ- ja elinkeinoministeriön hallinnonala

Työ- ja elinkeinoministeriön pääluokan määrärahat ovat 3,3 mrd. euroa v. 2015. Kehyskauden aikana määrärahat laskevat 853 milj. eurolla. Keskeisin syy pääluokan määrärahatason alenemiseen on väliaikaisesti käytössä olleiden viennin jälleenrahoituslainojen loppuminen. Kehyskaudella julkisin varoin toteutettu viennin rahoitus perustuu vientitakuiden ja korontasaustoitinnan lisäksi budjettirahoitusta korvaavaan Finnvera Oyj:n varainhankintaan ja sen kautta rahoitettavaan luottomuotoiseen viennin rahoitukseen.

Elinkeino- ja innovaatiopolitiikan tavoitteena on lisätä innovatiivisten, nopeasti kasvavien ja kansainvälistyvien yritysten määrää. Vuoden 2013 aikana käynnistynyt kasvurahoitusohjelma jatkuu ja tätä tarkoitusta varten Suomen Teollisuussijoitus Oy:n pääomittukseen on varattu 30 milj. euroa vuosittain vuosina 2015—2017. Samoin Finnvera Oyj:tä pääomittetaan aiempien päätösten mukaisesti 5 milj. eurolla vuosina 2015—2017. Lisäksi Innovaatorahoituskeskus Tekesin v. 2014 käynnistämään pääomasijoitustoimintaan on varattu kehyskaudelle 20 milj. euroa vuosittain. Finnvera Oyj:n tukialueiden ulkopuolinen korvausprosentti nostetaan 55 prosenttiin.

Pk-yritysten kansainvälistymisen ja viennin vauhdittamiseksi otetaan käyttöön uusi rahoitusinstrumentti, jolla tuetaan yritysten kansainvälistymiskonsultoinnin hankkimista. Uutta rahoitusmuotoa varten on varattu vuosittain 10 milj. euron lisävaltuus yritysten investointi- ja kehittämishankkeiden tukemiseen. Valtuuden lisäyksestä johtuen määrärahoja on lisätty 3,5 milj. euroa v. 2015, 9 milj. euroa v. 2016 ja 10 milj. euroa vuosina 2017—2018.

Työllisyys- ja yrittäjyyspolitiikassa määrärahoja kohdistetaan hallitusohjelman mukaisesti työllisyyttä ja kasvua edistäviin toimiin, varsinkin pitkäaikaistyöttömien ja nuorten työllistymisen parantamiseksi. Aktivointiastetavoite on 30 % koko kehyskaudella. Palkaturvan kohonneiden menojen johdosta määräraha-arviota on lisätty vuosittain 6 milj. eurolla. Julkisten työvoima- ja yrityspalveluiden määrärahassa on huomioitu päätettyjen sopeutustoimien lisäksi vähennyksenä 1,2 milj. euroa vuosina 2017 ja 2018 johtuen työurapöytäkirjan mukaisen 60-vuotiaita koskevan työllistämisperusteisten kustannusten täsmennyksestä. Työllistämisperusteisten siirtomenojen 4 milj. euron myöntämisvaltuus siirretään vuodelta 2015 yritysten investointi- ja kehittämishankkeisiin. Työllisyysperusteisesta investointiavustuksesta ja työllisyystyöohjelmasta luovutaan, mutta työllisyysperusteinen investointiavustus korvataan kuitenkin osittain yritysten toimintaympäristön kehittämisavustuksella. Alueellinen kuljetustuki päättyy v. 2017.

EU:n rakennerahastojen ohjelmakauden 2014—2020 myöntämisvaltuuksia on tarkennettu johtuen mm. ohjelmakauden 2014—2020 rahoituksen täsmennyksestä hintakorjauksen vuoksi sekä suoritusvarauksen muutoksesta 7 prosentista 6 prosenttiin.

Vuodelle 2015 suunniteltu turpeen veron korotus perutaan, minkä vuoksi metsähakke-sähkön tuottajille maksettava tuotantotuki säilyy myös vuoden 2014 tasolla. Mm. tämän johdosta uusitutuvan energian tuotantotuen arviota on päivitetty. Määräraha-arvio vähennee 2,4 milj. euroa v. 2015 sekä nousee 4,7 milj. euroa v. 2016, 17,7 milj. euroa v. 2017 ja 47,2 milj. euroa v. 2018.

Valtion kunnille maksamia kotouttamiskorvauksia on lisätty 2,8 milj. euroa vuosina 2015—2017 sekä 1,4 milj. euroa v. 2018 aiemmin päätetystä vuoden 2014 pakolaiskiintiön nostamisesta johtuen.

Sosiaali- ja terveysministeriön hallinnonala

Sosiaali- ja terveysministeriön hallinnonalan määrärahatasoon kehyskaudella vaikuttavat hallituksen rakennepoliittisen ohjelman toteutuksen ja sopeutustoimien lisäksi suhdanne-olun muutokset, kuten mm. työttömyysasteen muutos, indeksikorotukset sekä väestön rakenteeseen liittyvät tekijät.

Hallituksen rakennepoliittisen ohjelman ja syksyn 2013 työmarkkinajärjestöjen työllisyys- ja kasvusopimuksen mukaisesti työttömyysetuuden sovittelessa on vuoden 2014 alusta otettu käyttöön 300 euron kuukausittainen suojaosuus ja soviteltua päivärahaa muutettu siten, että se lapsikorotuksineen yhdessä työtulon kanssa voi olla enintään 100 % työttömyyspäivärahan perusteena olevasta palkasta. Lisäksi työttömyyspäivärahan omavastuu-aikaa lyhennettiin seitsemästä päivästä viiteen päivään. Uudistukset lisäävät valtion työttömyysturvamenoja vuosittain jo vuodesta 2014 lähtien 68,6 milj. eurolla ja vähentävät valtionosuutta kuntien perustoimeentulotuen kustannuksista 1,8 milj. eurolla.

Hallitusohjelman ja edellisten kehyspäätösten mukaisesti asumistukijärjestelmää uudistetaan vuoden 2015 alusta lukien.

Julkisten tietovarantojen avaamiseksi Säteilyturvakeskukselle osoitetaan 200 000 euron ja Terveyden- ja hyvinvoinnin laitokselle 400 000 euron kertalisäys määrärahoihin v. 2015.

Veteraanien vanhuudenhuollon palveluiden turvaamiseksi rintamaveteraanien kuntoutusmäärärahan tasoa on tarkistettu siten, että vuosittain kuntoutukseen käytettävissä olevan määrärahan taso kuntoutukseen oikeutettua veteraania kohden nousee n. 50 euroa vuodessa kehyskaudella.

Poronhoitajien sijaisavun vakainaistamiseen esitetään 0,3 milj. euron vuosittaista määrärahaa.

Kunnille perustoimeentulotuen kustannuksiin suoritettavan valtionosuuden tarpeen arvioidaan laskevan n. 317 milj. euroon kehyskauden lopussa. Valtionavustukseen kuntien toteuttamiin sosiaali- ja terveydenhuollon kehittämishankkeisiin on varattu säästöpäätösten jälkeen kehyskaudella n. 5 milj. euroa vuodessa. Valtion korvaukseen terveydenhuollon yksiköille erikoissairaanhoidon mukaiseen tutkimustoimintaan on varattu 21 milj. euroa vuodessa. Valtion korvaukseen terveydenhuollon yksiköille lääkäri- ja hammaslääkärikoulutuksesta aiheutuviin kustannuksiin on varattu n. 105 milj. euroa vuodessa 2015, mutta määrärahataso nousee hieman kehyskauden aikana.

Lääkäri- ja lääkintähelikopteritoimintaan esitetään runsaan 29 milj. euron määrärahaa vuodelle 2015.

Valtion koulu kotien toimitilojen kehittämiseen esitetään 0,5 milj. euron vuotuista määrärahaa vuosille 2015–2018, jolla varmistetaan koulu kotitoiminnan toimintaedellytysten säilyminen.

Kuntien järjestämiin peruspalveluihin ja niihin suoritettaviin valtionosuuksiin liittyviä asioita käsitellään kokonaisuutena kehyspäätöksen luvussa 6. Kuntatalouden ohjaus 2015–2018.

Ympäristöministeriön hallinnonala

Kehyksenä panostetaan toimiin kansallisen ja EU-ilmastopolitiikan tehostamiseksi ja kansainvälisen ilmastopimuksen aikaansaamiseksi, monitahoiseen yhteistyöhön Itämeren tilan parantamiseksi sekä ympäristöä, luonnon monimuotoisuutta ja kestävyttä turvaaviin toimiin kotimaassa. Rakennetussa ympäristössä korostuvat rakentamisen energiatehokkuuden parantaminen, kaupunkiseutujen toimivuuden kehittäminen sekä asuntomarkkinoiden sosiaalisen ja alueellisen tasapainon ja vakauden turvaaminen. Riittävä ja hyvää yhdyskuntarakennetta tukeva asuntotonttien kaavoitus on kasvukeskuksissa ja erityisesti Helsingin seudulla keskeisessä asemassa.

Kosteus- ja homeongelmien vähentämiseen kohdistetaan vuodelle 2015 yhteensä 0,7 milj. euroa lisärahoitusta.

Hallituskaudella määrärahoja suunnataan hallitusohjelman mukaisesti vihreää taloutta edistävien hankkeiden rahoittamiseen erityisesti tuotannon ja kulutuksen ekotehokkuuden parantamiseksi sekä materiaalien käsittelyn ja kierrätyksen tehostamiseksi. Öljyntorjuntavalmiuden parantamiseen panostetaan.

Etelä-Suomen metsien suojelun toimintaohjelmaa (METSU) ja aiempien suojeluohjelmien toimeenpanoa jatketaan. Soidensuojeluohjelmaa ryhdytään valmistelemaan.

5.3.2 Valtion yhteiset tietojärjestelmähankeet

Valtion virastot ja laitokset (n. 65 000 virkamiestä, pl. puolustusvoimat ja VTT) siirtyvät vaiheittain käyttämään Kieku-tietojärjestelmää talous- ja henkilöstöhallinnon palveluissa. Keskitetysti hankittu ja rahoitettu Kieku-tietojärjestelmä korvaa nykyiset elinkaarensa päässä olevat virastokohtaiset talous- ja henkilöstöhallinnon tietojärjestelmät. Järjestelmä on ensivaiheessa otettu käyttöön 16 virastossa valtiovarainministeriön ja sisäministeriön hallinnonaloilla. Loput hallinnonalat ja virastot siirtyvät Kieku-tietojärjestelmän käyttöön vuosina 2014–2016 hankkeen toisessa vaiheessa. Ministeriöt varmistavat ohjauksellaan käyttöönottojen etenemisen määritellyssä aikataulussa räätälöityjä ratkaisuja välttämällä. Ministeriöiden ja virastojen tulee jatkaa talous- ja henkilöstöhallinnon tuottavuuskehitystä tukevien muutosten toteuttamista ja Palkeiden käytön lisäämistä mm. toteuttamalla Kiegun SAP-henkilöstöhallinnon ammattikäytön kokoaminen Palkeisiin.

Valtiovarainministeriön hallinnonalalla on kehityksessä varattu 22 milj. euroa vuodelle 2015 ja 40 milj. euroa vuosittain jatkovuosille hallinnonalojen keskeisiä tietojärjestelmä- ja tietohallintohankkeita sekä muita tuottavuushankkeita varten. Tästä varauksesta on rahoitettu keskeisiä tietojärjestelmähankeita, joita ovat syyttäjälaitoksen ja yleisten tuomioistuimien toiminnanohjaus- ja dokumentinhallintajärjestelmä, Rikosseuraamuslaitoksen asiakastietojärjestelmä, viranomaisten yhteinen kenttäjohtamisen tietojärjestelmä ja Verohallinnon valmisohjelmisto ja tietojärjestelmän uudistushanke. Lisäksi rahoitetaan pienempiä hallinnonalojen tuottavuushankkeita.

Suunnitellun rahoituksen ottaminen vuotuisiin talousarvioihin edellyttää sitä, että hankesuunnitelmat ovat riittävän täsmällisiä mm. aiheutuvien ja poistuvien kustannusten ja hankkeen toteutettavuuden osalta sekä merkittävässä tietojärjestelmähankeissa tietohallintolain (634/2011) edellyttämä valtiovarainministeriön lausunto on hankkeen etenemistä puoltava. Valtiovarainministeriö tekee tuottavuutta lisäävistä hankkeista asianomaisen ministeriön kanssa yhteistoimintasopimuksen.

5.3.3 Vaikuttavuus- ja tuloksellisuusohjelma

Vuoden 2011 lopussa käynnistyneellä valtionhallinnon vaikuttavuus- ja tuloksellisuusohjelmalla (VATU) vastataan osaltaan julkisen talouden kestävyysvajeen supistamistarpeeseen ja työmarkkinoiden muutokseen kirkastamalla valtionhallinnon roolia ja tehtäviä, tuottamalla esille rakenteellisia uudistuksia sekä ottamalla käyttöön valtionhallinnon uutta roolia tukevia toimintatapoja. Ohjelman toimeenpanolla kehitetään valtionhallinnon toiminnan tuloksellisuutta tasapainoisesti kaikilla tuloksellisuuden osa-alueilla - vaikuttavuutta, palvelukykyä, aikaansaannoskykyä sekä tuottavuutta ja taloudellisuutta parantaen. Hallinnonalojen toimenpiteillä varmistetaan tiukkojen kehysten sisällä pysyminen samalla, kun luodaan liikkumatilaa vastata niihin uusiin tarpeisiin, joista toimintaympäristön muutoksesta aiheutuu.

Vaikuttavuus- ja tuloksellisuusohjelman seurantakohteet ovat a) budjettitalouden toimintamenot, b) henkilötyövuodet, c) osaamisen kehittyminen ja uudistuminen VMBaro-indeksi, d) motivaatio ja työn imu VMBaro-indeksi, e) johtaminen ja työyhteisön vuorovaikutus VMBaro-indeksi sekä f) sairauspoissaolopäivät, joiden kehitystä seurataan vuosittain. Ministeriöiden tulee vastata hallinnonalan toimenpiteiden toteuttamisesta ja seurantietojen tuottamisesta.

5.4 Budjettitalouden tulot 2015—2018

Budjettitalouden varsinaisten tulojen arvioidaan kasvavan kehyskaudella keskimäärin 3,3 % vuodessa. Verotulojen kasvuksi arvioidaan 3,6 %. Verotulojen osuus budjettitalouden varsinaisista tuloista on keskimäärin 85 %. Vuonna 2018 budjettitalouden tulojen (pl. lainanotto) ennakoitaan olevan 53,4 mrd. euroa.

Valtion budjettitalouden tuloarvioiden lähtökohtana on arvio kansantalouden keskipitkän aikavälin kehityksestä. Talouskasvun ennakoitaan olevan hidasta keskipitkällä aikavälillä, minkä johdosta myös veropohjien kasvu on hidasta. Vuoden takaisen kehyspäätöksen taustalla olleeseen talouskasvuennusteeseen nähden vuosien 2014—2017 talouskasvuarvioita on alennettu kumulatiivisesti lähes 2 prosenttiyksikköä.

Tuloarvioissa on uusien päätösten lisäksi otettu huomioon päätetyiltä osin hallitusohjelman verolinjaukset sekä muut hallituksen jo aiemmin tekemät päätökset, joista suuri osa on toteutettu vuosien 2012—2014 talousarvioiden yhteydessä.

Uusina päätöksinä tehdyt sopeutustoimet verotuksen puolella koostuvat pääasiassa valmisteverojen korotuksista sekä ansio- ja pääomatuloverotukseen tehtävistä tuloeroja kaventavista toimenpiteistä. Kehyspäätökseen sisältyvien veromuutosten arvioidaan välillisten verojen osalta puolestaan kasvattavan tuloeroja staattisesti tarkasteltuna.

Ansiotuloverotuksen perusteisiin ei tehdä ansiotaso- tai inflaatiotarkistusta v. 2015, minkä arvioidaan lisäävän valtion verotuottoa n. 110 milj. euroa. Pienituloisten verotusta kevennetään työtulovähennystä sekä kunnallisverotuksen perusvähennystä korottamalla. Progressiivisen tuloveroasteikon ylimmän tuloluokan raja alennetaan 100 000 eurosta 90 000 euroon ja tuloluokan voimassaoloa jatketaan vuoteen 2018 saakka. Tämä lisää ansiotuloveron tuottoa 54 milj. euroa.

Asuntolainan korkovähennysoikeutta pienennetään edelleen 5 prosenttiyksiköllä vuositain, minkä seurauksena asuntolainojen koroista enää 50 % olisi vähennyskelpoista v. 2018. Toimi kasvattaa verotuottoa 83 milj. euroa v. 2018 tasolla. Lisäksi työmatkakulujen vähennysoikeutta kavennetaan siten, että työmatkakustannusten omavastuuosuus nousee 750 euroon.

Pääomatuloverotukseen tehtävillä muutoksilla lisätään veron tuottoa 28 milj. eurolla ja samalla kavennetaan tuloeroja. Pääomatulojen verotusta kiristetään siten, että ylempään verokannan tulo rajaa alennetaan 10 000 eurolla 30 000 euroon ja ylempi kanta korotetaan yhdellä prosenttiyksiköllä 33 prosenttiin.

Perintö- ja lahjaverotusta kiristetään korottamalla asteikkojen kaikkia rajaveroprosentteja yhdellä prosenttiyksiköllä. Sen lisäksi aiemmin määräaikaiseksi säädetty yli 1 milj. euron lahja- ja perintöosuuksien veroluokka muutettaisiin pysyväksi vuodesta 2016 alkaen. Toimet lisäävät verotuottoa yhteensä 60 milj. euroa.

Energiaverotuksessa tehdään useita verotuottoa lisääviä toimia. Veronkorotuksia tehdään sähköveroluokka I:n veroon (vaikutus valtion verotuloihin 120 milj. euroa v. 2018), lämmitys-, voimalaitos- ja työkonepolttoaineiden hiilidioksidiveroon (90 milj. euroa) sekä liikenteen poltonesteiden veroon (42 milj. euroa). Sen sijaan aiemmin päätetty turpeen vuoden 2015 veronkorotus peruutetaan (-8 milj. euroa). Lisäksi kaivostoiminnan energiaverotuet poistetaan (20 milj. euroa) ja aiemmin verovapaa nestekaasu säädetään verolliseksi (10 milj. euroa). Energiaverotuksessa tehtävät toimet lisäävät verotuottoa 274 milj. euroa v. 2018.

Tupakkaveroa kiristetään 50 milj. euroa. Henkilö- ja pakettiautojen vuotuista ajoneuvoveroa korotetaan 150 milj. euroa. Taksien (pl. erityisvarustellut taksit) jamauttotavarana tuotujen autojen autoveroalennuksista luovutaan.

Päätetyt uudet veropoliittiset toimet kasvattavat nettovaikutuksena valtion verotuottoa n. 0,5 mrd. euroa v. 2015 ja n. 0,9 mrd. euroa v. 2018.

Verotuksen kiristymistä lähivuosina selittää lisäksi hallituksen aiemmat verotukseen kohdistuvat päätökset. Asuntolainojen korkovähennysoikeus pienenee jo aiempien päätösten pohjalta, opintolainan korkovähennysoikeus poistuu ja makeisveroon tehdään korotus v. 2015. Aiemman päätöksen mukaan yhteisöveron t&k-verokannustin päättyy vuoden 2014 jälkeen, samoin oikeus tuotannollisten investointien korotettuun poistoon. Vuoden 2015 jälkeen päättyy väliaikaiseksi päätetty sijoittajan verokannustin sekä kuntien ja seurakuntien korotettu yhteisövero-osuus.

Hallituksen aiemmin tekeminä päätöksinä verotuottoa puolestaan alentavat syksyllä 2013 työmarkkinaratkaisun tukemiseksi valtion linjaamat toimet eli väylämaksujen puoltaminen ja tavaraliikenteen rataveron poistaminen v. 2015—2017.

Verotulot

Yhteisöveron tuoton arvioidaan kasvavan kehyskaudella keskimäärin n. 6 % vuodessa. Vuonna 2014 yhteisöverotuoton ennakoidaan alenevan merkittävästi v. 2014 voimaan astuneen yhteisöveron verokannan alentamisen johdosta. Tämän jälkeen verotuoton oletetaan kasvavan samassa tahdissa kansantalouden tilinpidon mukaisen toimintaylijäämäennusteen kanssa. Veronsaajakohtaisesti eriteltynä valtion yhteisöverokertymän odotetaan kasvavan yhteisöveron koko tuottoa nopeammin, keskimäärin n. 9 % vuodessa, koska kuntien ja seurakuntien yhteisövero-osuuksien määräaikaiset korotukset päättyvät v. 2016.

Ansiotulojen arvioidaan kasvavan kehyskaudella keskimäärin runsaat 2,7 % ja pääomatulojen keskimäärin 3,8 % vuodessa. Valtion ansio- ja pääomatuloverojen tuoton ennakoidaan kasvavan kehyskaudella veropohjaa nopeammin, keskimäärin n. 5 % vuodessa, koska veroperusteisiin ei tehdä ansiotason nousua vastaavia korjauksia. Vuonna 2014 tuloveroperusteisiin tehtiin 1,5 prosentin tarkistus. Vuoden 2015 osalta perusteisiin ei tehdä ansiotason tai inflaation mukaista tarkistusta. Hallituskauden jälkeisille vuosille eli vuosille 2016–2018 oletetaan tehtäväksi valtion tuloveroasteikon inflaatiotarkistukset.

Arvonlisäveron tuoton arvioidaan kasvavan kehyskaudella keskimäärin n. 2,7 % vuodessa. Verotuoton kasvuennuste johdetaan kotitalouksien kulutusmenojen kasvuarviosta.

Valmisteverojen tuoton ennakoidaan kehyskaudella kasvavan kokonaisuudessaan keskimäärin n. 1 % vuodessa. Makeisten, jäätelön ja virvoitusjuomien valmisteveron sekä tupakkaveron tuoton arvioidaan kasvavan, mutta alkoholijuomaveron tuoton alenevan johtuen ennakkoidusta veronalaisen kulutuksen laskusta.

Pankkiverotuotoksi on oletettu kehyskaudella 133 milj. euroa vuodessa vuoden 2013 veron kertymätieiden mukaisesti. Voimalaitosvero otettiin käyttöön vuoden 2014 alussa mutta huomattavasti lievempänä kuin hallitusohjelmaan on kirjattu. Veron vuotuiseksi tuotoksi on oletettu 50 milj. euroa vuodessa kehyskaudella.

Muut budjettitalouden tulot

Sekalaisten tulojen arvioidaan kasvavan keskimäärin n. 2 % vuodessa.

Budjettitalouden muista tuloista osinkotuloja arvioidaan kertyvän vuosittain n. 1 mrd. euroa. Valtion omistamien osakkeiden myyntituloista ennakoidaan kertyvän budjettitalouteen tuloja vuosittain keskimäärin n. 620 milj. euroa kehyskaudella. Arviossa on huomioitu uusi linjaus valtion omaisuuden myymisestä vuosina 2014–2015, minkä johdosta tuloarvio osakemyynneistä on noin 0,6 mrd. euroa aiemmin arvioitua suurempi v. 2015. Arvio valtion saamista korkotuloista on hieman alentunut kevään 2013 kehyspäätöksen yhteydessä arvioidusta. Tätä selittää markkinakorkojen aleneminen euroalueen odotettua hitaamman suhdanteen vahvistumisen johdosta. Markkinakorkojen aleneminen heijastuu erityisesti valtion talletuksien korkotuloarvioon.

Valtion perimiä maksuja korotetaan osana sopeutustoimia 30 milj. euron lisätulon saavuttamiseksi.

Valtiovarainministeriön arvio budjettitalouden varsinaisista tuloista vuosina 2014—2018, mrd euroa

	2014 TA	2015	2016	2017	2018	2014— 2018 keskim. vuosi- muutos, %
Verotulot yhteensä	39,8	41,0	42,8	44,3	45,9	3,6
— ansio- ja pääomatuloverot	8,7	9,0	9,5	9,9	10,5	4,8
— yhteisövero	2,5	2,6	3,1	3,3	3,5	8,7
— arvonlisävero	17,0	17,2	17,8	18,3	18,9	2,7
— valmisteverot	6,9	7,2	7,3	7,2	7,2	1,0
— muut verotulot	4,7	4,9	5,2	5,5	5,9	5,7
Sekalaiset tulot	4,7	5,4	5,1	5,2	5,1	2,0
Korkotulot, osakkeiden myyntitulot ja voiton tuloutukset	2,0	2,7	2,0	2,0	2,0	-0,3
— Osinkotulot ja osakkeiden myyntitulot	1,5	2,1	1,5	1,5	1,4	-1,6
Tulot yhteensä¹	46,9	49,6	50,4	52,0	53,4	3,3

¹ Sisältää myös valtion antamien lainojen takaisinmaksut.

5.5 Valtion budjettitalouden rahoitustarve ja velka 2015—2018

Kun huomioidaan kehyspääatöksen mukainen määrärahakehitys ja tuloarviot, valtion budjettitalouden alijäämän ennakoidaan olevan n. 4 mrd. euroa eli n. 2 % suhteessa kokonaistuotantoon v. 2015. Alijäämän arvioidaan alentuvan 2,5 mrd. euroon eli 1,1 prosenttiin suhteessa kokonaistuotantoon v. 2018.

Alijäämän pienentymisen hidastuminen v. 2018 johtuu pitkälti siitä, että velan korkomenot sekä ikäsidonnaiset menot nousevat. Myös tulojen kasvu hidastuu hieman edellisestä vuodesta ennustetun hidastuvan kokonaistuotannon kasvun myötä.

Valtionvelan määrän oletetaan kasvavan n. 100 mrd. euroon v. 2015. Valtion velan suhde bruttokansantuotteeseen nousee vuosina 2014—2015, mutta velkasuhteen kasvu taittuu myöhemmin kehyskaudella. Valtionvelan arvioidaan olevan v. 2018 n. 108 mrd. euroa, mikä on n. 48 % suhteessa bruttokansantuotteeseen.

Kansantalouden tilinpidon käsittein valtiontalouden arvioidaan ennustelaskelmissa olevan alijäämäinen koko kehyskauden (ks. luku 3.1).

Valtiovarainministeriön arvio budjettitalouden tasapainosta vuosina 2014—2018, mrd. euroa, käyvin hinnoin

	2014	2015	2016	2017	2018
Budjettitalouden arvioidut tulot yhteensä ¹	46,9	49,6	50,4	52,0	53,4
Budjettitalouden arvioidut menot yhteensä, käyvin hinnoin ²	54,1	53,5	53,7	54,6	55,9
Arvio budjettitalouden tasapainosta	-7,1	-3,9	-3,3	-2,6	-2,5
Valtionvelka suhteessa BKT:seen, %	49	49	49	49	48

¹ Sisältää myös valtion antamien lainojen takaisinmaksut.

² Menot on muutettu käypähintaiseksi valtiovarainministeriön valtionmenojen hintaindeksiasteella, joka antaa suuntaa antavan arvion hintakehityksestä kehyskaudella.

5.6 Budjetin ulkopuolinen valtiontalous

Valtiosektoriin luetaan kuuluvaksi kansantalouden tilinpidossa valtion budjettitalouden ohella budjettitalouden ulkopuolella olevat valtion rahastot (pl. Valtion eläkerahasto, joka luokitellaan kansantalouden tilinpidossa työeläkelaitosten sektoriin) sekä Yleisradio Oy, yliopistot ja Solidium Oy.

Valtiolla on yksitoista talousarvion ulkopuolista rahastoa. Niiden yhteenlaskettujen tulojen arvioidaan olevan kehyskaudella vuosittain n. 5,5 mrd. euroa ja menojen n. 5,1—5,3 mrd. euroa. Rahastotalouden vuosittainen nettoylijäämä on siten n. 0,2—0,4 mrd. euroa. Rahastojen vuosittainen nettoylijäämä ilman Valtion eläkerahastoa on arviolta n. 0,1—0,2 mrd. euroa.

Vuoden 2013 alusta lukien otettiin käyttöön Yleisradio Oy:n julkisen palvelun kustannusten kattamiseksi yleisradiovero, jota vastaava määrä siirretään valtion televisio- ja radio-rahastoon. Siirrettävän määrärahan suuruus tarkistetaan vuosittain kustannustason muutosta vastaavasti. Tarkistuksen perusteena käytetään elinkustannus- ja ansiotasoindeksistä painotettua indeksiä, jossa elinkustannusindeksin paino on yksi kolmasosa ja ansiotasoindeksin kaksi kolmasosaa. Eduskuntaryhmien päätöksenä indeksikorotusta ei tehdä v. 2015.

Valtion eläkerahastosta valmistellaan lainmuutos, jonka perusteella rahaston tuloutusta talousarvioon nostetaan v. 2014—2015 arviolta yhteensä 500 milj. euroa. Valtionta-kuurahastosta tuloutetaan talousarvioon v. 2014 syksyn lisätalousarviossa 100 milj. euroa.

Öljysuojarahastoon perittävä öljysuojamaksu koskee maahan tuotavaa ja Suomen kautta kuljetettavaa raakaöljyä ja öljytuotteita. Maksun määräaikaista korottamista jatketaan hallitusohjelmaan kirjatun tavoitteen mukaisesti. Korotettu maksu on 1,50 euroa öljytonnilta ja sitä sovelletaan v. 2013—2015.

Valtion asuntorahastosta maksettavia menoja lisätään alentamalla nuoriso- ja opiskelija-asuntojen omavastuukorkoa määräaikaaisesti v. 2015 loppuun saakka sekä määräaikaaisella käynnistysavustuksella, joka kohdennetaan takauslainan yhteyteen. Lisäksi vanhusten ja vammaisten henkilöiden asuntojen korjausavustuksia lisätään vuosille 2014 ja 2015. Eri-tyisryhmien investointiavustusta nostetaan vuosina 2016—2018.

Budjetin ulkopuoliset valtion rahastot, milj. euroa (vuoden 2015 hinta- ja kustannustasossa)

	2015	2016	2017	2018
Verot ja veroluonteiset tulot yhteensä	87	71	71	71
Sekalaiset tulot	315	258	186	176
Eläkemaksut	1 727	1 757	1 789	1 818
Korkotulot ja voiton tuloutukset	490	508	497	488
Siirrot talousarviosta	511	511	511	511
Tulot pl. rahoitustaloustoimet	3 131	3 105	3 054	3 065
Myönnettyjen lainojen takaisinmaksut	2 383	2 415	2 429	2 436
Tulot yhteensä	5 513	5 520	5 483	5 501
Kulut usmenot	283	238	210	181
Siirtomenot	870	889	959	947
Korkomenot	2	1	1	2
Siirrot talousarvioon	2 109	1 912	1 978	2 048
Menot pl. rahoitustaloustoimet	3 264	3 041	3 148	3 176
Myönnetyt lainat ja muut finanssisijoitukset	2 034	2 034	2 037	2 044
Menot yhteensä	5 297	5 075	5 185	5 220
Nettorahoitusylijäämä	216	445	297	280

Yliopistojen kokonaisrahoitus muodostuu valtion talousarviossa yliopistoille osoitettuista määrärahoista ja tätä täydentävästä rahoituksesta (mm. maksullinen toiminta, lahjoitukset ja sponsorirahoitus). Vuonna 2012 yliopistojen kokonaisrahoitus oli n. 2,8 mrd. euroa, josta valtion osuus oli n. 75 %. Valtion rahoituksen arvioidaan pysyvän lähivuosina jokseenkin samalla tasolla.

Valtion sijoitusyhtiö Solidium Oy on valtion kokonaan omistama osakeyhtiö. Solidium Oy tuloutti v. 2012 valtion talousarvioon 800 milj. euroa ja v. 2013 niin ikään 800 milj. euroa.

Liikelaitokset

Vuodelle 2014 valtion liikelaitosten, Metsähallituksen ja Senaatti-kiinteistöjen, voitontuloutukseksi valtion talousarvioon on budjetoitu 220 milj. euroa, josta Metsähallituksen osuus on 120 milj. euroa. Kehyskaudella vuosittaisen tuloutuksen arvioidaan hieman kasvavan. Osana hallituksen kasvupakettia vuosittaisen voitontuloutuksen lisäksi v. 2014—2015 talousarvioon tuloutetaan yhteensä 175 milj. euroa. Vuoden 2015 lisätuloutus on 105 milj. euroa, josta Senaatti-kiinteistöjen osuus on 90 milj. euroa.

6 Kuntatalouden ohjaus 2015—2018

Kuntatalouden näkymät

Kuntatalouteen on syntynyt viime vuosina menojen ja tulojen välinen epätasapaino. Viime vuonna kuntatalouden rahoitusasema parani tilapäisesti kertaluontoisten tekijöiden seurauksena. Vaisu talouskasvu ja valtiontalouden sopeutustoimet pitävät kuntien tulojen kasvun lähivuosina hitaana. Myös menokasvun ennustetaan hidastuvan viime vuosien toteutuneesta mutta olevan koko ennustejakson tulojen kasvua nopeampaa. Ennusteessa kunnallisveroprosentit on pidetty vuoden 2014 tasolla, eikä menojen kasvua ole tasapainotettu tulojen kanssa. Kuntatalous pysyy selvästi alijäämäisenä, ja velan kasvu uhkaa jatkuu.

Kuntatalouden tilaa ja näkymiä arvioidaan kattavasti peruspalveluohjelmassa.

Kuntataloutta koskevat hallituksen linjaukset

Hallitusohjelmassa ei asetettu tavoitetta kuntatalouden rahoitusasemalle. Kuntataloudessa on kuitenkin luontevaa pyrkiä tulojen ja menojen rakenteelliseen tasapainoon ja rakennepoliittisen ohjelman toimeenpanossa hallitus on sitoutunut kuntataloutta tasapainottavien toimien toteuttamiseen.

Kuntien tehtäviä ja velvoitteita vähennetään siten, että kuntien toimintamenot vähenevät 1 mrd. eurolla vuoteen 2017 mennessä. Lisäksi verorahoituksella ja kuntien omin toimin, mm. tuottavuutta parantamalla, on tarkoitus saavuttaa miljardin euron säästö vuoden 2017 tasolla. Hallituksen päätös rakennepoliittisen ohjelman toimeenpanosta sisältää kuntien tehtävien ja velvoitteiden vähentämishojelman, jota toimeenpannaan mm. valtiontalouden vuosien 2015—2018 kehyspäätöksessä.

Hallitus pidättäytyy uusien, kuntien menoja lisäävien tehtävien ja velvoitteiden antamisesta ilman, että se päättää samalla vastaavansuuruisista tehtävien ja velvoitteiden karsimisesta tai uusien annettavien tehtävien ja velvoitteiden täysimääräisestä rahoittamisesta. Tätä periaatetta sovelletaan kehyspäätökseen 2014—2017 nähden uusiin hankkeisiin. Tämän lisäksi kehukseen jo sisältyviä kuntien menoja lisääviä hankkeita arvioidaan kriittisesti.

Hallitusohjelman mukaisesti veroperustemuutokset kompensoidaan kunnille täysimääräisesti.

Päätöksessään rakennepoliittisen ohjelman toimeenpanosta hallitus päätti myös, että käyttöön otetaan uusi kuntatalouden ohjausjärjestelmä, jonka tavoitteena on turvata kuntatalouden kestävyys. Järjestelmällä varmistetaan, että kuntien tehtävät ja velvoitteet ovat

johdonmukaisia kuntatalouden tasapainotavoitteen kanssa. Kuntatalouden makro-ohjausta toteutetaan osana julkisen talouden suunnitelmaa ja sen vuosittaista tarkistusta. Vuodesta 2015 lukien julkisen talouden suunnitelman kuntataloutta koskevassa osassa asetetaan kuntatalouden rahoitusasemalle asetetun tavoitteen kanssa johdonmukainen euromääräinen rajoite valtion toimenpiteistä kuntataloudelle aiheutuvalle menojen muutokselle (menorajoite).

Kuntalain kokonaisuudistuksessa, joka tulisi voimaan vuoden 2015 alusta, on tarkoitus uudistaa yksittäisen kunnan taloudenhoitoa koskevat säännöksiä. Muutokset tukevat koko kuntatalouden tasapainon ylläpitämistä.

Hallitus toteuttaa koko maan laajuisen kuntauudistuksen, jonka tavoitteena on vahvoihin peruskuntiin pohjautuva elinvoimainen kuntarakenne. Kuntarakennelaki on tullut voimaan 1.7.2013 ja siihen liittyvä muutosesitys, joka koskee valtioneuvoston toimivaltaa päättää kuntaliitoksista vastoin kunnan tahtoa, annetaan keväällä 2014. Tarkoituksena on, että uudet kunnat voisivat aloittaa toimintansa vuoden 2017 alusta lukien.

Kuntien valtionosuusjärjestelmä uudistetaan vuoden 2015 alusta lukien tavoitteena taloudelliseen toimintaan ja tehokkaaseen palvelujen järjestämiseen kannustava rahoitusmalli. Tavoitteena on, että järjestelmä on pääosin neutraali kuntaliitostilanteissa ja toimii muuttuvassa kunta- ja palvelurakenteessa. Selvitysmiehen alustava hallituksen esitysluonnos uudistuksesta on lähetetty helmikuussa 2014 lausunnoille kuntiin.

Yhdessä kuntauudistuksen kanssa viedään eteenpäin sosiaali- ja terveydenhuollon palvelurakennemuutosta. Hallitus on päättänyt sosiaali- ja terveydenhuollon palvelujen järjestämistä koskevasta uudistuksesta siten, että järjestämisvastuu siirtyisi viidelle erityisvastuualueelle.

Valtion kuntatalouteen kohdistamat toimenpiteet

Valtionavut kehyskaudella

Kuntien peruspalvelubudjettitarkastelun piiriin kuuluvat valtionavut ovat v. 2015 yhteensä n. 9,6 mrd. euroa, mikä on n. 840 milj. euroa vähemmän kuin v. 2014. Muutoksesta suuri osa selittyy sillä, että vastuu ammattikorkeakoulujen perusrahoituksesta siirretään kokonaan valtiolle vuoden 2015 alusta. Vuosina 2016–2018 kuntien valtionavut nousevat nimellisesti 1,2–1,7 prosentilla vuosittain.

Valtaosan valtionavuista muodostavat valtionosuusjärjestelmän piirissä olevat laskennalliset valtionosuudet tasuserineen. Valtionosuuksien määrä valtiovarainministeriön hallinnonalalla on ilman ammattikorkeakoulujen rahoitusta n. 8,5 mrd. euroa sekä opetus- ja kulttuuriministeriön hallinnonalalla n. 0,6 mrd. euroa.

Ikärakenteen ja väestön määrän muutoksesta johtuen sosiaali- ja terveydenhuollon menojen arvioidaan kasvavan laskennallisesti 1 127 milj. eurolla kehyskaudella. Esi- ja perusopetuksen menot kasvavat laskennallisesti 87 milj. euroa kehyskaudella.

Vuonna 2015 valtionosuuksien indeksikorotus lisää peruspalvelujen valtionosuuksia n. 47 milj. eurolla. Opetus- ja kulttuuriministeriön hallinnonalalla indeksikorotus lisää valtionosuuksia yhteensä 9,5 milj. eurolla, josta 6,4 milj. euroa on kuntien ja kuntayhtymien arvioitu osuus.

Peruspalvelujen valtionosuudessa otetaan huomioon verotulokompensaatiossa kevään 2013 kehyspäätökseen verrattuna tapahtuneet muutokset, mikä alentaa kuntien peruspalvelujen valtionosuuksia 93,5 milj. euroa v. 2015, 77,5 milj. euroa v. 2016 ja 50,5 milj. euroa v. 2017. Lisäksi otetaan huomioon kevään 2014 uusien veroperustemuutosten vaikutuksena -12 milj. eurosta (v. 2015) -85 milj. euroon (v. 2018) nouseva tarkistus. Peruspalvelujen valtionosuutta alennetaan myös kiinteistöveroprosenttien päätettyjä ala- ja ylärajakorotuksia vastaavasti -54 milj. eurolla 2015 lukien.

Teknisenä oletuksena on, että seuraavalla vaalikaudella veroperustemuutokset kompensoitaisiin kuntatalouteen täysimääräisesti.

Peruspalvelubudjettitarkastelun piirissä olevat kuntien ja kuntayhtymien valtionavut, milj. euroa (kehysvuodet 2015—2018 vuoden 2015 hintatasossa)

	2013 ¹	2014 ¹	2015	2016	2017	2018
Valtionosuusjärjestelmän piirissä olevat laskennalliset valtionosuudet tasuserineen						
Valtiovarainministeriö	8 677	8 613	8 476	8 501	8 456	8 453
Opetus- ja kulttuuriministeriö	979	782	645	629	595	591
Ammattikorkeakoulujen rahoituksen siirto ²			-455	-455	-455	-455
Yhteensä	9 657	9 395	8 666	8 685	8 596	8 590
Muut peruspalvelubudjettiin sisältyvät valtionavut³						
Valtiovarainministeriö	67	35	56	105	173	133
Opetus- ja kulttuuriministeriö	272	231	136	136	133	133
Työ- ja elinkeinoministeriö	178	175	174	153	155	153
Sosiaali- ja terveysministeriö	562	523	490	487	507	508
Yhteensä	1 079	963	856	881	967	926
Valtion korvaus lääkärihelikopterit oimintaan (33.60.40) ⁴	26	33	29	29	0	0
Peruspalvelubudjettitarkastelun valtionavut yhteensä	10 762	10 391	9 551	9 595	9 563	9 516

¹ Budjetioitu (talousarvio ja lisätalousarviot).

² Ammattikorkeakoulujen rahoitusvastuu siirretään valtiolle vuoden 2015 alusta eivätkä ne kuulu enää PPO-tarkastelun piiriin. Kuntien saama osuus ammattikorkeakoulujen valtionosuuksista on arvioitu laskennallisesti.

³ Valtionavustukseksi valtakunnallista julkista terveydenhoitoa antavan lastensairaalan perustamiskustannuksiin on varattu 15 milj. euroa vuodelle 2015 ja 25 milj. euroa vuodelle 2016. Koska rahoitus suoritettaisiin säätiölle, määrärahoja ei ole kirjattu talukkoon.

⁴ Valtion korvauksiin ei liity kunta rahoitussuutta v. 2016 saakka. Toiminnan rahoitusuudistukseen liittyvä vähenys vuodesta 2017 lukien on otettu huomioon VM:n pääluokan valtionosuuksissa.

Valtionosuuden tasossa kehyskaudella on otettu huomioon hallituksen aiemmin tällä vaalikaudella päättämät yleiset kuntien valtionosuuksien vähennykset, joka alentavat vuoden 2015 valtionosuuksia vajaalla 200 milj. eurolla vuoteen 2014 verrattuna. Yhteensä vaalikauden aikana päätetyt valtionosuusleikkaukset ovat vuoden 2015 tasolla n. 1,3 mrd. euroa.

Kunnan peruspalvelujen valtionosuuteen tehdään vuoden 2015 tasolla kaikkiaan 126 milj. euron lisäys sosiaali- ja terveystalouden kehittämiseen, kun huomioon on otettu säästöpäätöksinä tehdyt 19 milj. euron vähennykset. Valtionosuuden lisäyksestä suurin osa, vuoden 2015 tasolla 82 milj. euroa, kohdistuu vanhuspalvelulain toimeenpanoon. Muiden sosiaali- ja terveystalouden kehittämiseen varattu määräraha 9,4 milj. euroa kohdennetaan uuden sosiaalihuoltolain toimeenpanoon. Oppilas- ja opiskelijahuollon kehittämiseen kohdennetaan vuositasolla 13,1 milj. euroa.

Kunnan peruspalvelujen valtionosuusmäärärahaan kohdennetaan osana valtiontalouden sopeutustoimia eräitä vähennyksiä. Kuntien harkinnanvaraisen valtionosuuden korotukseen varattu 10 milj. euron osuus lakkautetaan vuodesta 2015.

Kunnan peruspalvelujen valtionosuusmäärärahaa alennetaan lisäksi 40 milj. eurolla vuodesta 2015 lukien. Tätä vastaavasti tullaan kuitenkin antamaan esitykset sosiaali- ja terveydenhuollon asiakasmaksujen korottamisesta siten, että vastaava maksukertymän lisäys saavutetaan, jolloin järjestely on kuntatalouden näkökulmasta kokonaisuutena kustannusneutraali.

Kunnan peruspalvelujen valtionosuuksiin siirretään kirjastojen perustamiskustannuksiin myönnettävät valtionavustukset sekä ennen vuotta 2015 oppilaitosten perustamishankkeisiin myönnettyjen jälkirahoitteisten valtionavustusten maksatus. Osana säästötoimenpiteitä valtionavustuksista oppilaitosten perustamiskustannuksiin luovutaan vuodesta 2015 alkaen, mistä aiheutuva määrärahasäästö on 12,1 milj. euroa v. 2015 ja nousee asteittain 22 milj. euroon v. 2018.

Yleissivistävän koulutuksen valtionavustuksia leikataan 60 milj. euroa ja ammatillisen koulutuksen valtionavustuksia 2,6 milj. euroa.

Huomioon on myös otettu vapaaseen sivistystyöhön, museoihin, teattereihin ja orkestereihin, ammatilliseen perus- ja lisäkoulutukseen sekä lukiokoulutukseen aiemmin tällä vaalikaudella kohdistetut säästöpäätökset. Säästöjen kohdentamisessa on yhtenä kriteerinä otettu huomioon nuorisotakuun toimeenpanon turvaaminen. Vuodesta 2014 alkaen ammatillisen peruskoulutuksen opiskelijapaikkoja lisätään 5,2 milj. eurolla nuorisotakuun toteuttamiseksi.

Nuorten oppisopimuskoulutusta vahvistetaan ja oppisopimuskoulutukseen tulee nuorille ennakkojakso. Oppisopimuskoulutukseen ja työssäoppimisen kehittämiseen osoitetaan lisärahoitusta vuodesta 2014 alkaen.

Esi- ja perusopetuksen opetussuunnitelmat sekä lukiokoulutuksen yleiset tavoitteet, tuntijako ja opetussuunnitelmien perusteet uudistetaan. Perusopetuksen vähimmäistuntimäärää lisätään kolmella vuosiviikkotunnilla vuodesta 2016 lukien, minkä johdosta valtionosuuksia korotetaan 3,9 milj. eurolla v. 2016 ja 9,4 milj. eurolla vuodesta 2017 alkaen. Korotuksesta puolet katetaan siirroin yleissivistävän koulutuksen määrärahoista.

Kuntien rooli ja vastuu pitkäaikaistyöttömyyden aktiivisessa hoidossa korostuu. Kehyspäätöksen 2014—2017 mukaisesti osa yli 300 päivää työmarkkinatuella olleiden pitkäaikaistyöttömien työmarkkinatuen rahoitusvastuusta siirretään kunnille vuoden 2015 alusta lukien. Työmarkkinatuen rahoitusuudistuksella luodaan mahdollisuuksia työmarkkinatuella olleiden pääsyyn aktivointitoimenpiteiden piiriin.

Pitkäaikaistyöttömyyden vähentämiseksi on käynnissä hallituskauden kestävä kokeilu, jossa viimeistään 12 kuukauden työttömyyden jälkeen työllisyyden hoidon päävastuu siirretään kunnalle tai kunnille yhteisvastuullisesti. Kokeiluun on osoitettu vielä vuodelle 2015 valtionapuna 20 milj. euroa.

Sosiaali- ja terveydenhuollon palvelurakennuudistukseen liittyen arvioidaan kuntaliitosten jossain määrin vähenevän ja hidastuvan. Tällä perusteella kuntien yhdistymisavustusten ja valtionosuusmenetysten kompensaaation rahoitusta on vähennetty 5 milj. eurolla v. 2015, 10 milj. eurolla v. 2016 ja 20 milj. eurolla vuodesta 2017. Kuntien yhdistymisen taloudelliseen tukeen (yhdistymisavustukset, valtionosuusmenetysten kompensatio, esiselvitykset) kohdennetaan siten n. 51 milj. euroa v. 2015, n. 95 milj. euroa v. 2016, n. 153 milj. euroa v. 2017 ja n. 113 milj. euroa v. 2018.

Rakennepoliittisen ohjelman toimenpiteet

Hallituksen rakennepoliittisen ohjelman vaikutuksia on selostettu luvussa 5.3.

Veroperustemuutokset

Veroperustemuutokset on selostettu luvuissa 4.2 ja 5.4. Valtionosuuksia vähennetään niin, että päätetyillä veroperustemuutoksilla ei ole vaikutusta kuntatalouteen.

Valtion toimenpiteiden vaikutukset

Valtion toimenpiteet heikentävät kuntataloutta v. 2015 nettomääräisesti arviolta reilulla 200 milj. eurolla verrattuna vuoteen 2014. Suurimmat kuntataloutta heikentävät tekijät ovat valtionosuusleikkaukset sekä pitkäaikaistyöttömien työmarkkinatuen rahoitusvastuun siirtäminen kunnille. Valtion toimenpiteet muuttuvat kuntataloutta tukeviksi v. 2017, jolloin ei ole uusia valtionosuusleikkauksia ja toisaalta rakennepoliittisen ohjelman toimenpiteet alkavat vaikuttaa. On kuitenkin otettava huomioon, että vuosille 2015—2018 päätetyt valtion toimenpiteet ja niiden kustannus- ja vaikutusarviot täsmentyvät jatkovalmistelussa.

